

Warszawa, dnia 17 kwietnia 2020

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Znak sprawy: WPR.wrg.071.1.2020
WPR.wrg.071.1.2020

**Pan
Wiktor Szmulewicz
Prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych**

Szanowny Panie Prezesie,

w nawiązaniu do pisma Pana Prezesa z dnia 5 marca 2020 r., znak: KRIR/MR/W/244/2020, dotyczącego wniosku wojewódzkich izb rolniczych w sprawie wprowadzenia zmian w zasadach przyznawania punktów w instrumentach wsparcia: „Restrukturyzacja małych gospodarstw”, „Premie dla młodych rolników” oraz „Modernizacja gospodarstw rolnych”, uprzejmie przekazuję następujące informacje.

Zgodnie z § 12 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1813 z późn. zm.) pomoc przysługuje w kolejności ustalonej przy zastosowaniu kryteriów wyboru operacji dla województwa mazowieckiego oraz łącznie dla pozostałych województw.

W omawianym instrumencie wsparcia, w ramach systemu wyboru operacji preferowane są m. in. operacje, w ramach których wnioskodawca zobowiąże się do udziału w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych¹ (analogiczne przepisy obowiązują dla instrumentu wsparcia „Premie dla młodych rolników”).

¹ Zgodnie z § 3a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie instrumentu wsparcia „Restrukturyzacja małych gospodarstw” przez udział w zorganizowanych formach współpracy, o których mowa w § 3 ust. 2 pkt 2 lit. c oraz § 4 ust. 1 pkt 2 lit. d, rozumie się członkostwo w grupie producentów rolnych w rozumieniu ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. poz. 983, z późn. zm.) lub w organizacji producentów w rozumieniu ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006, 1503 i 2216), lub ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 724), lub w organizacji producentów owoców i warzyw w rozumieniu ustawy z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu (Dz. U. z 2016 r. poz. 58, z 2017 r. poz. 624 i 1503 oraz z 2018 r. poz. 650).

W odniesieniu do poruszonych w piśmie kwestii, należy zauważyć, że zgodnie z obowiązującymi przepisami w sprawie operacji typu „Modernizacja gospodarstw rolnych” PROW 2014-2020², w instrumencie tym nie występuje już kryterium wyboru operacji, w ramach którego stosuje się preferencje dla działań związanych z udziałem w zorganizowanych formach współpracy.

W odniesieniu do poruszonej w piśmie Pana Prezesa kwestii, dot. możliwości uznania rozwiązania się grupy producentów rolnych (nie z winy wnioskodawców instrumentów wsparcia: „Restrukturyzacja małych gospodarstw” oraz „Premie dla młodych rolników”) za przesłankę o charakterze siły wyższej, uprzejmie informuję, co następuje.

System kryteriów wyboru operacji ma na celu wybór operacji najlepszej jakości i jak najbardziej odpowiednie ukierunkowanie wsparcia, zgodnie z priorytetami wspierania rozwoju obszarów wiejskich i celami szczegółowymi omawianych instrumentów wsparcia. Celem instrumentu wsparcia „Restrukturyzacja małych gospodarstw”, wynikającym z przepisów UE, jest ułatwienie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej. Z kolei, „Premie dla młodych rolników” realizują cel dot. ułatwienia wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, a w szczególności wymiany pokoleń.

Należy w tym miejscu zauważyć, że funkcjonowanie rolników w grupie producentów wzmacnia ich pozycję rynkową w łańcuchu rolno-spożywczym, zwiększa opłacalność produkcji, a także stwarza możliwość współpracy i wymiany doświadczeń między producentami.

A zatem, zastosowanie preferencji dla operacji, w ramach których wnioskodawca zobowiąże się do udziału w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych, pozwala na wybór projektów przyczyniających się do realizacji ww. celów omawianych instrumentów wsparcia.

Rozwiązanie się grupy producentów, oznacza, *de facto*, brak możliwości uczestnictwa rolnika w takiej grupie, a tym samym brak możliwości zastosowania preferencji w postaci dodatkowej punktacji dla takiej operacji.

Należy również zauważyć, że w odniesieniu do instrumentów wsparcia objętych PROW 2014-2020: „Restrukturyzacja małych gospodarstw” oraz „Premie dla młodych rolników”, do wniosku o przyznanie pomocy należy dołączyć biznesplan zawierający koncepcję restrukturyzacji/rozwoju gospodarstwa wnioskodawcy. Zgodnie z przepisami rozporządzeń w sprawie omawianych instrumentów wsparcia pomoc może być przyznana, jeżeli ubiegający się o przyznanie pomocy

² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Modernizacja gospodarstw rolnych” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1371 z późn. zm.).

przedłożył biznesplan dotyczący rozwoju swojego gospodarstwa oraz zobowiązał się do jego zrealizowania, biznesplan powinien zawierać elementy wzajemnie ze sobą spójne i zgodne.

Przykładowo, celem instrumentu wsparcia „Restrukturyzacja małych gospodarstw” jest restrukturyzacja gospodarstwa polegająca na przeprowadzeniu zmian, w wyniku których nastąpi poprawa konkurencyjności tego gospodarstwa i zwiększenie jego rentowności poprzez wzrost wielkości ekonomicznej. Koncepcja restrukturyzacji gospodarstwa przedstawiana jest w biznesplanie (załącznik do wniosku o przyznanie pomocy), który zawiera opis wyjściowej sytuacji gospodarstwa (w tym strukturę produkcji, wielkość ekonomiczną gospodarstwa), opis docelowej sytuacji gospodarstwa, tj. sytuacji po realizacji biznesplanu (w tym strukturę produkcji, wielkość ekonomiczną), informację, o tym jak realizacja biznesplanu doprowadzi do osiągnięcia wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa do co najmniej 10 tys. euro i co najmniej o 20% w stosunku do wielkości wyjściowej, jak również informacje dotyczące działań mających na celu rozwój gospodarstwa.

Jeżeli w koncepcji rozwoju gospodarstwa wnioskodawca uwzględnił udział w zorganizowanych formach współpracy (a grupa producencka w międzyczasie uległa rozwiązaniu), to w takiej sytuacji należałoby przeanalizować czy zaplanowane w biznesplanie działania są nadal spójne i zgodne i umożliwią rozwój gospodarstwa. Biznesplan zakładający koncepcję restrukturyzacji gospodarstwa może bowiem dotyczyć szerokiego wachlarza działań (np. przygotowywanie do sprzedaży jak również przetwarzanie produktów rolnych, uczestnictwo w systemach jakości, udział w szkoleniach czy też korzystanie z usług doradczych), które to działania powinny być ze sobą spójne i wzajemnie się uzupełniać.

Restrukturyzacja gospodarstwa, aby była efektywna, często wiąże się ze zmianą struktury produkcji. Jeżeli, przykładowo, wnioskodawca zaplanował wejście w nowy obszar produkcji (nowa produkcja roślinna, nowy produkt zwierzęcy, nowa finalna forma produktu itp.) i powiązał te działania z udziałem w grupie producentów rolnych (dostęp do *know how*, możliwość współpracy i wymiany doświadczeń między producentami, zdobywanie nowych odbiorców, wspólna promocja produktu itp.), wówczas zaplanowany pierwotnie biznesplan może już nie być racjonalny z punktu widzenia wcześniej przyjętych założeń. W takiej sytuacji zalecanym rozwiązaniem byłoby, aby wnioskodawca zmodyfikował założenia biznesplanu.

Analogiczny sposób postępowania należy przyjąć w odniesieniu do instrumentu wsparcia „Premie dla młodych rolników” PROW 2014-2020.

Ponadto, zgodnie z przepisami rozporządzeń dla ww. instrumentów wsparcia beneficjent powinien zrealizować biznesplan w terminie przewidzianym w biznesplanie, lecz nie później niż do dnia upływu 3 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy, w szczególności prowadzić gospodarstwo zgodnie

z przyjętą strukturą produkcji oraz zrealizować zadeklarowane w biznesplanie działania. W przypadku niespełnienia ww. zobowiązań nakładane są na beneficjenta sankcje polegające na zwrocie całości (albo części premii) lub odmowie wypłaty II raty premii (np. w przypadku niezrealizowania zobowiązania dot. udziału w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych).

Należy jednocześnie zaznaczyć, że pomoc przysługuje, jeżeli wnioskodawca uzyska co najmniej minimalną liczbę punktów przyznawanych na podstawie kryteriów wyboru. W związku z tym, w przypadku gdy beneficjentowi nie przysługiwałaby pomoc na podstawie sumy punktów pomniejszonych o liczbę punktów przyznanych z tytułu niezrealizowanego działania (np. w przypadku niezrealizowania zobowiązania dot. udziału w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych), zwrotowi podlega 100% kwoty pierwszej raty premii.

Ponadto, w przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 549, z późn. zm.) wymienione zostały przypadki, które mogą zostać uznane jako „siła wyższa” i „nadzwyczajne okoliczności”. Wystąpienie tych przypadków może zwolnić beneficjenta z realizacji zobowiązań wynikających z przyznanej pomocy. Są to:

- a) śmierć beneficjenta;
- b) długoterminowa niezdolność beneficjenta do wykonywania zawodu;
- c) poważna klęska żywiołowa powodująca duże szkody w gospodarstwie rolnym;
- d) zniszczenie w wyniku wypadku budynków inwentarskich w gospodarstwie rolnym;
- e) choroba epizootyczna lub choroba roślin dotykająca, odpowiednio, cały inwentarz żywy lub uprawy należące do beneficjenta lub część tego inwentarza lub upraw;
- f) wywłaszczenie całego lub dużej części gospodarstwa rolnego, jeśli takiego wywłaszczenia nie można było przewidzieć w dniu złożenia wniosku.

Ponieważ nie jest to wyczerpujący wykaz możliwych przypadków siły wyższej i nadzwyczajnych okoliczności, organ właściwy w sprawach o przyznanie pomocy finansowej na operacje typu „Premie dla młodych rolników” i „Restrukturyzacja małych gospodarstw” PROW 2014-2020 (dyrektor oddziału regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) podejmuje decyzje dotyczące siły wyższej i nadzwyczajnych okoliczności indywidualnie dla każdego przypadku na podstawie odpowiednich dowodów oraz stosując pojęcie siły wyższej w świetle prawa Unii dotyczącego rolnictwa, w tym orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości.

Należy przy tym wskazać, że zgodnie z art. 4 ust. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 640/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady

(UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli oraz warunków odmowy lub wycofania płatności oraz do kar administracyjnych mających zastosowanie do płatności bezpośrednich, wsparcia rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności, przypadki siły wyższej i nadzwyczajnych okoliczności zgłasza się na piśmie właściwemu organowi wraz z odpowiednimi dowodami wymaganymi przez właściwy organ, w ciągu piętnastu dni roboczych od dnia, w którym beneficjent lub upoważniona przez niego osoba są w stanie dokonać tej czynności.

Jednocześnie o tym, czy rozwiązanie się grupy producentów rolnych może stanowić podstawę do stwierdzenia wystąpienia siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności, w przypadku wystąpienia których beneficjent może zostać całkowicie lub częściowo zwolniony z wykonania tego zobowiązania, decyduje organ, który wydał decyzję w sprawie przyznania pomocy.

Niezależnie od powyższego, pragnę poinformować Pana Prezesa, że Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało zmiany do ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 217 i 300), które to zmiany zostały ujęte w uchwalonej przez Sejm RP ustawie z dnia 9 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. W odniesieniu do omawianych instrumentów wsparcia wejście w życie ww. zmian umożliwi:

- 1) wydłużanie terminów naborów w związku z COVID-19 mimo ograniczeń w rozporządzeniach „działaniowych”;
- 2) przywracanie terminów wykonania określonych czynności w toku postępowania w sprawie o przyznanie pomocy przez wnioskodawców, gdy terminy przekroczone zostały z przyczyn związanych z COVID-19;
- 3) wzywianie do uzupełnień wnioskodawców, którzy nie spełnili warunków przyznania pomocy z przyczyn związanych z COVID-19, także tych, które zgodnie z przepisami rozporządzeń „działaniowych” są powodem pozostawienia wniosków bez rozpatrzenia;
- 4) uzgadnianie z podmiotem wdrażającym innego terminu wykonania (niektórych) warunków wypłaty pomocy lub warunków, z zastrzeżeniem których wydana została decyzja o przyznaniu pomocy, lub zrealizowania innych zobowiązań związanych z przyznaną pomocą.

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Ryszard Kamiński
Podsekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/